

**ЕЗИКОВА И ТОПОНИМНА СПРАВОЧНО-ИНФОРМАЦИОННА
ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА КАРТА
НА ПАИСИЕЗНАНИЕТО ПРЕЗ ХХІ ВЕК
(Историографски комплекс
на постнекласическото знание)**

**Стоян Денчев, Александра Куманова,
Николай Василев**

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Изграден е модел на Паисиезнанието на база на многовекторно проучване на Университета по библиотекознание и информационни технологии в сътрудничество с изследователи от БАН, НБКМ и СУ, в което вземат участие и над хиляда студенти (2007-2022). На база на преписите (на ръка и на компютър) на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски, осъществени в обективната историографска линия (акад. Йордан Иванов, акад. Петър Динеков...), са синтезирани тезаурус на езика на йеромонаха и топонимична справочно-информационна карта, които се осмислят в системно единство.

Ключови думи: Паисиезнание, „История славяноболгарская...” тезаурус, топонимия

Посвещава се на 300-годишнината от рождението на Св. о. Паисий Хилендарски.

В памет на Милен Куманов, създал научната историография на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски

Въведение

Настоящият доклад е предизвикан от необходимостта да се даде синтезирана обобщена представа за равнището на интердисциплинарното Паисиезнание, което от 2007 г. в Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) е в центъра на комплексно научно проучване, насочено към текста на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски.

В това изследване са обхванати шест *семантични системни вектора*, в разработването на които са включени – под близкото научно ръководство на екип от изследователи и експерти на УниБИТ, и специалисти от Българската академия на науките (БАН), Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий” (НБКМ) и Софийския университет (СУ) „Св. Климент Охридски”. В работата са привлечени повече от хиляда студенти, чиито имена могат да бъдат установени по „Трудове на Студентското научно общество при УниБИТ” („Тр. / СНО УниБИТ”, 2008-2022: 17 т.):

1. *Историологичен вектор*: извеждане на научна историография на „История славяноболгарская...” (**проф. Милен Куманов**);

2. *Библиографоведски вектор*: установяване на съответствия между методологията на структуриране на линията на персоналиите в „История славяноболгарская...” и световната библиографска патрология: блажения Йероним Стридонски (края на IV в.) – абат Йоан Тритемий (1494 г.), чиито трудове („Книга за знаменитите мъже”) са многократно преиздавани от знаменития ерудит Й. Фабрициус (1668-1763 г.) (**проф. Александра Куманова**);

3. *Езиковедски вектор* (когнитивен контекст на информатиката): построяване на *тезаурус* на езика на Св. о. Паисий Хилендарски (морфологична структура) (**проф. Александра Куманова, д-р Николай Василев**);

4. *Универсален вектор* (структуриране на лингвистичен модел на историята на обществото): позициониране (чрез годината на появата на „История славяноболгарская...” спрямо „Обществения договор” на Жан Жак Русо, който е теоретична основа на гражданското право не само в Европа, но и в света (д-р **Николай Василев**);

5. *Когнитологичен вектор*: разкриване на информационния код на „История славяноболгарская...” като част от универсалния код на българската литература и книжовност от времето на Св. Константин-Кирил Философ до наши дни (**д-р Николай Василев**);

6. *Теоретико-практически вектор* (теория и практика на информационната среда): структуриране на обилния научноизследователски материал, свързан с „История славяноболгарская...”, като *информационен фонд* на е-библиотека PAISIADA, предоставен на научната общност чрез модерната *информационна технология* на ризомно-ретикуларния анализ във вид на историографска *интеракция* (**проф. Стоян Денчев**).

Методология на изследването

Изследването е финализирано към 2022 г. като *метатекстологично комплексно универсално хуманитарно* проучване в две *когнитологични макрофази*:

- *първоначална*, към 2011 г., когато то може да бъде наблюдавано в обобщаващата монографична публикация, базирана от препис на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски, осъществена и на ръка, и на компютър, подготвен на основата на текстологичната обработка на първоизточника, проследяваща и продължаваща линията в историографията на Паисиезнанието на **акад. Йордан Иванов – акад. Петър Динев** [1] (нашето изследване е отразено в две паралелни монографични публикации през 2011 г. – и като част от том VI на „Тр. / СНО УниБИТ”, и като кн. II на серия „Факлоносци” като *библиографската информация* за двете книги по данни на Worldcat наброява общо 32 единици, свидетелстваща за притежанието им от: НБКМ, Централната библиотека на БАН, Университетска библиотека на СУ, Руската национална библиотека – Санкт Петербург (National Library of Russia – Saint-Petersbourg), Руската държавна библиотека – Москва (Russian State Library – Moscow, Russia, Chicago sist. cit. ; MLA format и мн. др., общото количество на *отзивите* за тези книги е 30, а *рецензиите* за тях са 13: **порф. Жоржета Назърска /2012/, д-р Николай Василев, проф. Йорданка Захаријева, проф. Жоржета Назърска, проф. Мариела Нанкова, доц. Марина Енчева, доц. Венцислав Велев, Полина Симова, Боряна Апостолова, Инна Димитрова /2013/, проф. Иван Гарванов /2014, 2016/, проф. Ваня Добрева /2019/**);

- *критическа*, към 2022 г., подготвяна за ново монографично издание, надстрояващо публикациите от 2011 г. и *консолидираща* знаниево многочислени научноизследователски колектив, който в лабораторията си има не само такива консултанти от България като **проф. Надежда Драгова** и **проф. Кирил Топалов**, но е удостоен и с научни рецензи на историци и от страната (**проф. Ваня Добрева** и **доц. Калин Стоев**), и от чужбина (**проф. Константинос Нихоритис**).

Проф. Константинос Нихоритис от Катедрата по балканистика, славистика и ориенталистика на Университета на Македония в Солун, Гърция, завършил Светогорската духовна академия на Атон в Гърция (1978), бакалавър на Богословския факултет (1981), д-р по славянска литература на СУ (1987) и д.ф.н. на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий” (2000), е нашият специален пратеник на добра воля в Атонската Света обител, на когото поднесохме изданията на нашия препис на „История славяноболгарская...” (2011) за Хилендарския и Зографския манастир.

Тези издания – препис на „История славяноболгарская...” (2011) са предоставени и за **виртуалната колекция на НБКМ на преписите на Паисиевата история** във вид на е-ресурс на директора на НБКМ **акад. Красимира Александрова**.

Резултатите от *първоначалната – текстологичната – фаза* (2011 г.) и от *критическата – консолидиращата – фаза* (2022 г.) в пределите на е-библиотека PAISIADA, превърнала се в национална и международна *интеракция*, се намират постоянно в *контекстова компаративистична връзка* с равнището на разработваните проблеми на Паисиезнанието в пределите на две други е-библиотеки на УниБИТ, финализирани към 2022 г.:

- ZLARARICA (личността и делото на **проф. Васил Златарски**, разкрити в първата по рода си и с непреходна стойност *историография* на учения – дипломната работа на **проф. Милен Куманов**, защитена от него през 1965 г. в СУ с научен ръководител **проф. – тогава: доц. Петър Петров** и рецензент **акад. – тогава: ас. Васил Гюзелев**);

- *BALANICA* (личността и делото на **акад. Александър Теодоров-Балан**, изучени по дигитализираната от СНО и текстологично изслезвана единствена автобиобиблиография на учен в България – създадената към 1954 г. и факсимилно публикувана от СУ през 2011 г. по ръкопис, оформен на пишеща машина и на ръка).

Специален метод на работа по структурирането на *e*-библиотека *PAISIADA* е постоянното *текущо* търсене на *обществен отзвук* в сферата на Паисиезнанието, което е апробирано системно на **23 премиери на УниБИТ: 1-16**. На всеки от ежегодните форуми на СНО, започвайки от III-ия: **III: 18.05.2007 г.; IV: 16.05.2008 г.; V: 22.05.2009 г.; VI: 21.05.2010 г.; VII: 20.05.2011 г.; VIII: 18.05.2012 г.; IX: 17.05.2013 г.; X: 16.05.2014 г.; XI: 22.05.2015 г.; XII: 20.05.2016 г.; XIII: 19.05.2017 г.; XIV: 17.05.2018 г.; XV: 17.05.2019 г.; XVI: 22.05.2020 г.; XVII: 21.05.2021 г.; XVIII: 20.05.2022 г.; 17. 30.09.2011 г. – British council (София); 18. 11.08.2015 г. – Челябинска областна научна библиотека; 19. 17.03.2016 г. – Санкт-Петербургский государственный институт культуры – Русия; 20. 27.03.2017 г. – Студентски филиал на Столична библиотека – София; 21. 20.04.2017 г. – Библиотека иностранной литературы – Москва, Русия; 22. 23.05.2019 г. – Асамблея на Евразия в България [АНЕ]; 23. 8.04.2021 г. – Музей-галерия „Анел” – ERUDITICA – София.**

Изводи/Дискусия

Построеният уплътнен тезаурус на частите на речта показва, че най-често срещаните лексеми в езика на йеромонаха са **съществителните нарицателни имена**, следвани от **безличните глаголни форми**, **прилагателните имена**, **личните глаголни форми** и **местоименията**.

Честота на употреба се оказва решаваща при структурирането на тезауруса на неговия език: 1. Съществителни имена (1019); 2. Причастия [безлични глаголни форми] (853); 3. Глаголи [лични глаголни форми] (451); 4. Прилагателни имена (750); 5. Местоимения (121)... Общият брой на безличните и личните глаголни форми е 1304. 151 прилагателни имена (от общото количество – 750 – са написани с главни букви и са отнесени към свода на **Именния** и **Географския** показалец.

Прилагателните имена, написани с главни букви: **лични собствени имена; фамилни имена; имена, титулуващи прозвищата на духовни и светски лица; съществителни собствени имена, с които се означава притежание; обобщаващи и категориални географски названия** са лексикалната база за съставянето на **Именния** и **Географския** показалец, което стана възможно благодарение на **Коментара** към първоизточника.

Неизменяемите части на речта (наречия; предлози; съюзи; частици) представляват свод от 480 лексикални единици.

В единна информационна картина наблюдаваме следните **естествени редове**:

1. **Владетели и членове на семействата им; обществени дейци, близки до управляващите, военни** (250 души);
2. **Духовни лица (свещенослужители, послушници, дякони, монаси, патриарси, папи) и книжовници** (87 души);
3. **Библейски личности** (45 души);
4. **Светци и блажени** (40 души).
5. В процеса на проучването се наблюдават паралелно и **изследователи на патрологията, предшестваша традицията, възприета в „Историята...”, личности, имащи отношение към линиите на изследване да делото на Св. о. Паисий Хилендарски и негови преки изследователи** (210 души): дел` Агата, Дж. (Dell'Agata, Giuseppe); Ангелов, Б. Ст.; Ангелов, Д.; Ангелов, П.; Андреев, Й.; Андрейчин, Л.; Априлов, В. Е.; Арнаулов, М.; Бакалов, Г.; Балабанов, М.; Баласчев, Г.; Бартенев, П. И.; Бестужев-Рюмин, Н.; Билярски, Ц.; Бицилли, П.; Благоев, Н. П.; Бобчев, С. С.; Богданов, Ив.; Божилов, Ив.; Бончев, Н.; Брун, Ф. К.; Бужашки, Е.; Бурмов, Ал.; Василев, Н.; Велев, В.; Велева, М.; Величков, К.; Велчев, В.; Велчев, П.; Венгеров, С.; Венедиков, Й.; Войнов, М.; Гандев, Хр.; Геннадий Марсилски (*презвитер*); Генов, Г. П.; Генов, К.; Георгиев, Е.; Георгиев, Св.; Гильфердинг, А. Ф.; Горина, Л. В.; Григорович, В. И.; Грозданова, Е.; Груиџ, Г.; Гунев, И.; Гюзелев, В.; Данчева-Василева, А.; Денчев, Ст.; Державин, Н. С.; Дечев, Д.; Джоровић, Вл.; Димитров, Б.; Димитров, И.; Димитров, Стр.; Димов, Г.; Динеков, П.; Доситей Обрадович; Драганова, Т.; Драгова, Н.; Дринов, М.; Дроснева, Е.; Дуйчев,

Ив.; Дуриданов, Ив.; Жерев, Ст.; Жефарович, Хр.; Жинзифов, Р.; Заимов, Й.; Зарев, П.; Здравева, М.; Златарски, В. Н.; Иванов, Й.; Иванчев, Д. П.; Игнатовски, Д.; Иречек, К.; Ичков, Петър; Йонков, Хр.; Йончев, Л.; Йорданов, В.; Йоцов, Б.; Казански, Н.; Каранфилов, Е.; Кепов, Ив.; Кирмагова, А.; Киселков, В. Сл.; Ковачев, М.; Ковачева, М.; Коларов, Хр.; Колушки, Г.Н.; Кондаков, Н.; Конобеев, В. Д.; Косев, Д.; Кръстевич, Г.; Куев, К.; Куманов, М.; Куманова, А.; Кутиков, В.; Лавров, П. А.; Леже, Л. (Leger, Louis); Лонгинов, А. В.; Любенова, Л.; Маркишка, Д.; Мечев, К.; Мигев, Вл.; Милев, Ал.; Милетич, Л.; Милтенова, А.; Митев, Й.; Мишев, Д.; Миятев, Кр.; Мурзакевич, Н. Н.; Мутафчиев, П.; Мутафчиева, В.; Наги, Й.; Наимович, М.; Натан, Жак; Начов, Начо; Начов, Никола; Неда; Недев, Н.; Недев, Ст.; Неделчев, И.; Неделчева, Цв.; Никитин, С. А.; Ников, П.; Николова, Б.; Николова, Св.; Новаковић, Ст.; Орбини, Мавро; Орманджиев, Ив. П.; Палаузов, Сп. Н.; Панчовски, И.; Паскалева, В.; Пасков, И.; Пастухов, Ив.; Паунова, А.; Пекунова, Т.; Пенев, Б.; Пенев-Ахтар, Ст.; Петров, П. Хр.; Писина, Н.; Поленаковић, Х.; Попиванов, П.; Поповић, П.; Попруженко, М.; Потапенко, Е.; Примов, Б.; Пыпин, Ал.; Радојчић, Н.; Радулов, Д.; Раич, Й.; Райков, Божидар; Р., Г. С.; Ралева, Д.; Рандов, Н. (Randow, Norbert); Романски, Ст.; Руварац, Д.; Руварац, И.; Русинов, Р.; Савов, Н.; Сакулин, П. Я.; Сакъзов, Янко; С., Тодор; Сергеев, А. В.; Сирков, Д.; Скерлић, Ј.; Снегаров, Ив.; Спасович, В. Д.; Станев, Н.; Станчев, Ст.; Стоенчев, Л. Д.; Стоилов, А. п.; Събев, Т.; Тахиаос, А.-Е.; Теодоров, А.; Теодоров-Балан, А.; Теофилов, И.; Тодоров, Г. Т.; Тодоров, Ил.; Томова, Е.; Топенчаров, Вл.; Тошкова, В.; Тошкович, И. С.; Трайков, В.; Трайков, Н.; Трифонов, Ю.; Търкова-Заимова, В.; Тютюнджиев, Иван; Фабрициус, Й. А. (Fabricius, J. A.); Филипов, Ал.; Филев, Богдан; Флоринский, Т. Д.; Хаджиниколов, В.; Хилфердинг, А.Ф.; Христов, Б.; Христов, Хр.; Цанев, Д.; Цанева, М.; Цанков, Д.; Цанков, Ст.; Цанкова-Петкова, Г.; Цветкович, Б.; Цонев, Б.; Чертков, Ал.; Чолов, П.; Шарова, Кр.; Шаур, Вл.; Шахматов, А. А.; Шивачев, А.; Шишманов, Ив. Д.; Pichio, R.

6. Единно е **кадастралното дърво на „Историята...“**, по което се провежда анализът за посочените разрези (**I – територии в /и граничеци с/ България; II – територии извън България**): океан (океани); море (морета) – м., река (реки) – р., планина (планини) – пл.; остров (острови) – о., полуостров (полуострови) – п-в; земя (земи) – з., местност (местности) – м., област (области) – обл.; град (градове) – гр., село (села) – с.; манастир (манастири), епархия (епархии).

Заклучение

1. **Езикът на о. Паисий Хилендарски** е слабо изследван. Причината за това се крие в сложния компилативен характер на неговата „История...“. Стремелът му да пише „просто“ за простите българи заявява бивалентна позиция в неговото съчинение:

- **искал е да подчини словото си на народните говори, за да го разберат всички българи;**

- **не е можел докрай да се разграничи от черковнославянското влияние**, което при него отново излиза в **бивалентна** позиция:

- **русият език**, който по онова време вече е еманципиран спрямо черковнославянския (тогавашния черковнославянски е своеобразна смесица от граматически правила, обвързани със старобългарския и класическия черковнославянски);

- **черковнославянското влияние** се доказва чрез употребата на **падежни форми при имената** (съществителни, прилагателни, числителни) и местоименията.

Ето няколко примера, на които е обърнал внимание **проф. Любомир Андрейчин** (1986):

Родителен падеж: „И тамо слезал с **кона** и предал Богу дух свой“, „И обратил **ся на царя грешкаго**“...;

Дателен падеж: „... Таган послал **царю Копрониму** да би имели мир болгари и грци и да има разговор лице **к лицу** с Копронима“, „Ти, болгарине, <...> учи се по **своему языку**“...;

Винителен падеж: „И зел **сестру свою**, що бил изпрежде пленил цар Никифор“; „Преписуйте **историйцу сию**“...;

Творителен падеж: „Но погуби **бурею и влнением морским**“, „Мир, що бил учинил **с братом** его **Левом** <...>“;

Местен падеж: „Било **на небеси** страшно знамение“, „Беседовали **о договоре** мирном“...

Често едни и същи изрази са ту с падежни, ту без падежни форми: „И пошел *на Болгарию*”: „Наступил *на България*”; „Сътворил *с ним* мир”: „Сътворил мир *с Константина и Романа*”...

Същите аналогии биха могли да бъдат направени и по отношение на **старинните инфинитивни форми на глаголите**, които са комбинирани с личните конструкции със съюза *да* (напр.: *да побегнат*, но и *бежати*).

2. 1. **Посланията на езика на йеромонаха**. Навсякъде се усеща стремежът на Паисий не само да компилира, но и да калкира „просто” за „простите българи...”. Тази своеобразна негова граматика сякаш е **стилизираща говоримия български език** на фона на тежките църковнославянски граматически изисквания, които са класически образци за онова време. Паисий е **създавал структура върху структурата** – все още неясна и трудно разбираема както за граматиките от онова време, така и за „простите българи”. Тук са **важни сюжестът, посланието, разговорът с четящия / слушащия българин от края на XVIII век**.

Някои думи са така **структурирани в синтагмите**, че да внушат идеята за **национално преинтегриране в християнския свят**:

- *българин, българите, българска, българската, български, българските, българския, българският, българското* (общо: 505 пъти);

- *род, рода, роде, родители, родослов, родослова, родословие, родство, родът* (общо: 174 пъти);

- *Света, Светата, Свети, Светите, Светия, Светият, Свето, Светото* (общо: 162 пъти);

- *свет, свети, светец, светеца, светии, светител, светци, светците, свещеник, свещеникът, свещеници, свещениците* (общо: 94 пъти);

- *България* (общо: 83 пъти);

- *народ, народа, народът* (общо: 80 пъти);

- *Бог, Бога, Божие, Божието, Божиите, Божия, Божият* (общо: 76 пъти).

2. **Географската карта на „История славяноболгарская ...”** е преди всичко **православноцентрична**, защото фокусира вниманието на своите читатели / слушатели върху **Светия полуостров Атон и Цариград**.

108 години преди Султанския ферман (1870), който узаконява **етно-религиозното присъствие на българите в рамките на Османската империя** и поставя началото на **Българската екзархия (1870-1953)**, Св. о. Паисий Хилендарски буквално предрича **териториалните граници на България, установени след подписването на Санстефанския мирен договор (1878)**.

Българските градове, които споменава Светият монах, са: Банско, Битоля, Варна, Велико Търново, Силистра (Дръстър), Видин, Враца, Воден, Гоце Делчев (Аугуста ад Нестум, Нисия), Габрово, Драма, Дупница, Каварна, Карвуна, Котел, Костур, Кюстендил (Велбъжд), Мелник, Несебър (Месабрия, Месебрия, Месемврия), Никопол, Охрид, Пловдив (Филипопол, Филибе), Плиска, Преслав, Прилеп, Радомир, Русе (Русчук), Русокастро, Самоков, Свищов, Скопие, София (Сердика, Средец), Серес, Сливен, Струмица, Търново (Търновград).

Само присъствието на **БАНСКО, БИТОЛИЯ и НИШ** в тази **българска топонимия**, въведена в „История славяноболгарская ...”, когато България не е съществувала нито на географската, нито на политическата карта на Европа, са достатъчни основния да стигнем до извода, че Св. о. Паисий Хилендарски е не просто пророк, а и създател на **програмен исторически документ, върху който ще се гради не само Българското възраждане, но и целокупният национален идеал на България от края на XVIII в. до днес**.

Литература

1. **Свети отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ... : Информационен код на българската книжовност и литература** : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус); II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия) / Обща ред. и епизод **Стоян Денчев** ; Науч. ред., историография, коментар, именен показалец, географски показалец **Милен Куманов** ; Библиогр. и текстолог. ред., тезаурус, предисл., сигнифициран препис **Александра Куманова** ; Ез. ред., предисл., сигнифициран препис, послеслов (деиксис) **Николай Василев** ; Терминолог. ред. **Елена Томова**,

Диана Ралева, Венцислав Велев; Справочно-информ. ред. Марияна Максимова, Цветана Найденова, Антон Даскалов; Рец.: Иван Теофилов, Никола Казански. // *Тр. на Студентското научно общество при УНИБИТ (София)*, Т. VI, 2011, с. 1-208 *СВ. О. ПИС*: ил. (Факлоносци; II)

Юбил. изд., посветено на 60-год. на Държ. библиотекарски инст., *днес*: Университет по библиотекознание и информ. технол.

[**Saint Father Paisiy Hilendarski. Slavo-Bulgarian History ... : Information code of the Bulgarian letters and literature** : I. Analytics (Historiography. Noted transcript. Commentaries. Index of names. Geographical index. Thesaurus); II. Synthesis (Lexical morphology. Semantics. Syntagmatic. Synarchy) / Gen. ed. and Epilogue **Stoyan Denchev**; Sci. ed., Historiography, Commentaries, Index of names, Geographical index **Milen Kumanov**; Bibliographic and Textology ed., Thesaurus, Foreword, Noted transcript **Alexandra Kumanova**; Language ed., Foreword, Noted transcript, Afterword (Deyxis) **Nikolay Vasilev**; Terminological ed. **Elena Tomova, Diana Raleva, Ventsislav Veleв**; Reference-information ed. **Maryana Maximova, Tsvetana Naydenova, Anton Daskalov**; Reviewers: **Ivan Theophilov, Nikola Kazanski**. // *Proceedings of the Student Scientific Society of the SULSIT (Sofia)*, Vol. VI, 2011, p. 1-208 *СВ. О. ПИС*: ill. – (Torch-bears; II)

Jubilee edition, dedicated to the 60-th anniversary of the State Library Institute, *today*: State University of Library Studies and Information Technologies. – *In Bulg.*].

В *цит.* моногр. изд. е публ. дигитализираният препис на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски, направен на КОМПЮТЪР (2011) от студентите на УниБИТ по ръкописа, осъществен от тях на ръка, и снабден с разкриване на частите на речна на йеромонаха (2007-2010), послужило за създаване на тезаурус на езика (проф. Александра Куманова) и научен коментар (проф. Милен Куманов) на първоизточника, съпили на линията в Паисиезнанието на акад. Йордан Иванов – акад. Петър Динеков, вкоренена в приемствеността на направлението: Св. епископ Софроний Врачански – Георги С. Раковски.

Изданието от 2011 г. е поднесено на проф. Константинос Нихоритис с молба да бъде предоставено в манастирските библиотеки на Св. Атонска обител на Хилендарския и Зографския манастир.

Дигитализираният препис на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски, направен на РЪКА от студентите на УниБИТ и снабден с разкриване на частите на речна на йеромонаха (2007-2010), е осъществен от тях към 1 януари 2022, и той е предназначен не само за Студентското научно общество на Университета, но и да бъде предоставен за е-фондове на библиотеките в страната и чужбина.

Този е-ресурс е въведен на е-страницата на УниБИТ:
<<https://www.unibit.bg/news/important-info/XVIII-student-conference>> <sno.unibit.bg>.

Този е-ресурс е въведен и във Виртуалната библиотека на преписите на „История славяноболгарская...” на Св. о. Паисий Хилендарски на Националната библиотека „Св. Кирил и Методий” от директора ѝ – доц. Красимира Александрова
<<http://www.nationallibrary.bg/www/%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%80%d0%be%d0%bd%d0%bd%d0%b8-%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%b3%d0%b8/>>

За авторите

Стоян Денчев

Математик, информатик, архитект на съвременната информационна среда, политик от ново поколение, мениджър на културата и науката. Професор по „Автоматизирани системи за обработка на информация и управление”. Посланик на Република България във Финландия и Почетен консул на Султаната Оман в България. Председател на Съюза на народните читалища. Дългогодишен ректор на Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) и Председател на Общото събрание на УниБИТ – София, България.

За контакт с автора: e-mail: s.denchev@unibit.bg

Александра Куманова

Библиограф, библиографовед, философ, когнитолог. Доктор на педагогическите науки. Професор по научната специалност „Теория на научната информация” в Университета по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ). Действителен член на Международната академия по информатизация при ООН, Арктическата академия на науките, Ноосферната академия на науките.

За контакт с автора: e-mail: a.kumanova@unibit.bg

Николай Василев

Писател и литературен критик. Историограф на информационния код на българското изящно слово. Автор на първите учебни програми за висшето образование в областта на историографията и първата антология на българското изящно слово за периода IX-XXI в. Доктор по „Теория на научната информация”. Научен, езиков, графически редактор – експерт и предпечат на всички издания на серия „Факлоносци” на Академичното издателство „За буквите – О писменехъ”, сред които – и на „Англо-руско-българския речник по библиотечна и информационна дейност” (2010; Ново е-изд. 2017), както и на „Трудовете на Студентското научно общество при УниБИТ” (2008-).

За контакт с автора: e-mail: n.asilev@unibit.bg

**LINGUISTIC AND TOPONIMIC REFERENCE-INFORMATION ENCYCLOPEDIA
MAP OF THE PAISIY STUDIES IN XXI CENTURY
(Historiographic complex of the postnonclassical knowledge)**

Stoyan Denchev, Alexandra Kumanova, Nikolay Vasilev

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: It is created a model of the *Paisiy* studies on the basis of multi-vector research of the University of Library Studies and Information Technologies in collaboration with scholars from Bulgarian Academy of Sciences, National Library and Sofia University, as well as with participation of more than 1000 students (2007-2022). On the ground of the transcriptions (handwriting and on computer) of the *Istoriya slavyanobolgarskaya...* by St. Ft. Paisiy Hilendarski, realized in the objective historiographic line (Prof. Yordan Ivanov, Acad. Petar Dinekov...) are synthesized a thesaurus of the author's language and a toponimic reference-information map which are rationalized in a system unity.

Key words: *Paisiy* studies, *Istoriya slavyanobolgarskaya...*, thesaurus, toponymy

About the Authors**Stoyan Denchev**

Mathematician, informatician, architect of the modern information environment, politician of new wave, manager of culture and science. D.Sc. Professor of automated systems for processing of information. Ambassador in Finland and Honorary consul of the Sultanate of Oman in Bulgaria. President of the Union of national cultural clubs. A Rector of long standing of the University of Library Studies and Information Technologies (ULSIT) and President of the General Assembly of ULSIT.

To contact the author: e-mail: s.denchev@unibit.bg

Alexandra Kumanova

Bibliographer, philosopher, cognitologist. Doctor of pedagogical sciences (D.Sc.). Professor of theory of scientific information at the University of Library Studies and Information Technologies in Sofia, Bulgaria. Full member of the International Informatization Academy at UN, Arctic Academy of Sciences and Noospheric Academy of Sciences.

To contact the author: a.kumanova@unibit.bg

Nikolay Vasilev

Writer and literary critic. Historiographer of the information code of the Bulgarian refined speech. Author of the first educational programs in historiography and the first anthology of the Bulgarian refined

speech from 9th to 21st centuries. Doctor of the theory of scientific information. Scientific, stylistic, graphic designer – expert and typesetting of all editions in the serial Torchbearers by Academic Publishing House „За буквите – О писменехъ” („Za Bukvite – O pismeneh”) among which English-Russian-Bulgarian Dictionary in (2010; New e-ed. 2017), and also *Proceedings of the Student Scientific Society of ULSIT* (2008-).

To contact the author: e-mail: n.vasilev@unibit.bg